

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	1 lapas iš 3
	SANTRAUKA	

SANTRAUKA

Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo planavimas buvo pradėtas prieš 20 metų, kuomet 1999 metais buvo parengtas preliminarus eksploatavimo nutraukimo planas. 2002 metais buvo nuspręsta, kad Ignalinos AE bus išmontuota neatidėliojant, o pirmoji galutinio eksploatavimo nutraukimo plano (GENP) redakcija buvo patvirtinta 2005 metais. 2014 metais GENP buvo peržiūrėtas, tačiau šiuo metu galiojantys branduolinės energetikos objekto eksploatavimo nutraukimą reglamentuojantys teisės aktai įpareigoja peržiūrėti GENP ne rečiau nei kartą per 5 metus, todėl VĮ Ignalinos AE parengė ir teikia suinteresuotų šalių peržiūrai atnaujintą GENP¹ redakciją, kurioje atsižvelgta tiek į pasikeitusius branduolinės saugos reikalavimus BSR-1.5.1-2015 „Branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimas“, nustatančius GENP turinį, tiek į aktualią eksploatavimo nutraukimo darbų būklę.

2014 m. birželio 5 d. buvo priimtas Ignalinos atominės elektrinės pirmojo bloko eksploatavimo nutraukimo įstatymo pakeitimo įstatymas XII-914, kuris nustatė teisinius pagrindus visos Ignalinos AE, kaip branduolinės energetikos objekto (BEO), eksploatavimo nutraukimui. Iki tol eksploatavimo nutraukimo darbai buvo planuojami koncentruojantis į reikiamos radioaktyviųjų atliekų tvarkymo infrastruktūros įrengimą ir 1-o bei 2-o energijos blokų išmontavimą, tačiau Ignalinos AE yra daugiau nei tik energijos blokai, – visa kartu su jais pastatyta radioaktyviųjų atliekų tvarkymo infrastruktūra ir įvairūs pagalbiniai objektai, kurių eksploatavimas ilgalaikėje perspektyvoje netenka prasmės, sudaro Ignalinos AE infrastruktūros visumą, kuri turi būti sutvarkyta taip, kad nekeltų pavojaus aplinkai. Šis GENP leidimas nuo 2014 m. leidimo skiriasi tuo, kad jame aiškiai apibrėžiamas tas BEO, kurio eksploatavimas nutraukiamas. 1 skyriuje „Ignalinos AE ir aplinkos aprašymas“ pateikiama aiškus aprašymas kas įeina į Ignalinos AE sudėtį ir kur yra šio objekto ribos.

Aiškus eksploatavimo nutraukimo objekto apibrėžimas sudaro prielaidas geriau įvardinti siektiną rezultatą, t. y. aprašyti siektiną BEO aikštelės būklę. GENP aprašyta siektina BEO aikštelės būklė ir faktinis pasiektas rezultatas yra tie kriterijai, kurių pagrindu priežiūrą vykdanči institucija spęs dėl BEO aikštelės kontrolės panaikinimo ir, tuo pačiu, eksploatavimo nutraukimo licencijos panaikinimo. 13 skyriuje „Aikštelės būklė užbaigus eksploatavimo nutraukimą ir pasiūlymai dėl tolimesnio jos panaudojimo“ pateikiama aiškesnė vizija koks turėtų ir galėtų būti eksploatavimo nutraukimo darbų galutinis rezultatas, o tai leidžia geriau planuoti tuos darbus, kuriuos reikia padaryti kad pasiekti šį rezultatą. Be abejo, Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo darbai yra tik pusiaukelėje iki tikslo ir su dideliu patikimumu prognozuoti tai, kas bus po 20 metų, yra neįmanoma. Priklausomai nuo darbų pažangos, įgyjamos patirties ir išorinių aplinkybių lūkesčiai dėl Ignalinos AE aikštelės būklės tuomet, kai eksploatavimo nutraukimo darbai bus baigti, dar gali keistis.

Aiškesnis eksploatavimo nutraukimo objekto apibrėžimas, esamos situacijos analizė ir aiškesnė vizija dėl siektinos galutinės būklės sudaro prielaidas geriau planuoti eksploatavimo nutraukimo darbų apimtį ir jų kaštus. Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo kaštai ir juos sąlygojančios darbų apimtys bei jų įgyvendinimo terminai yra svarbiausia GENP informacija. 4 skyriuje „Eksploatavimo nutraukimo darbų planavimas“ pateikiamos būsimų kaštų prognozės, patikslintas projektų sąrašas, projektų įgyvendinimo terminai ir kita planavimo informacija, tačiau lyginant su prieš tai buvusiu GENP leidimu daug daugiau dėmesio skiriama tam, kad kuo aiškiau ir suprantamiau aprašyti kaip veikia visa planavimo sistema - kaip planuojami projektų grafikai ir biudžetai, kaip įvertinami neapibrėžtumai ir rizikos. Tai daroma tam, kad suinteresuotos šalys geriau suprastų šios užduoties

¹ Nors teisės aktuose šis dokumentas ir įvardijamas kaip galutinis planas, tačiau savo esme tai yra planas, aktualus artimiausiai 5 metų perspektyvai (čia aprašomi darbai iki pat eksploatavimo nutraukimo programos pabaigos bei siektinas galutinis rezultatas, tačiau kas 5 metus planą privaloma peržiūrėti, suinteresuotų šalių susitarimu jis gali būti keičiamas).

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	2 lapas iš 3
	SANTRAUKA	

kompleksiškumą ir turėtų labiau pamatuotus lūkesčius dėl planavimo informacijos tikslumo. Tokio ilgalaikio ir kompleksiško megaprojekto darbų grafikai ir kaštų eilutės turi prasmės tik tada, kai yra suprantamai aprašyta kaip tie skaičiai gaunami ir ką jie reiškia. Tik tokiu būdu galimas didesnis pasitikėjimas tarp suinteresuotų šalių ir racionalus dialogas.

Adekvataus finansavimo užtikrinimas yra kertinis nedelstino išmontavimo strategijos pagrindas. Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo darbai ir susijusios infrastruktūros įrengimas didžiąja dalimi finansuojamas Europos Sąjungos mokesčių mokėtojų pinigais ir tos lėšos, kurias Europos Komisija skirs 2021-2027 metų finansinėje perspektyvoje, nulems tai, ar šiame GENP numatyti projektai galės būti vykdomi. Rengiant šį GENP leidimą buvo vadovaujama prielaida, kad visą likusį eksploatavimo nutraukimo laikotarpį bus užtikrintas adekvatus finansavimas, o įvertinant šio klausimo svarbą 12 skyriuje „Eksploatavimo nutraukimo kaštai ir finansavimas“ pateiktas aprašymas kaip veikia finansavimo mechanizmai, kokios yra faktinės išlaidos, prognozuojamos sąnaudos ir jų finansavimo galimybės. Lyginant su 2014 m. išleistu planu, per 5 metus EN grafiko ir kaštų pasikeitimai yra tokie:

GENP leidimas	Faktinės išlaidos ² mln. Eur	Būsimų kaštų prognozė, mln. Eur	EN programos kaštai mln. Eur	Prognozuojama EN programos pabaiga
07 (2014m.)	718.3	2658.7	3377	2038 m. pabaiga
2018 m.	1 174.6	2141.8	3316	2038 m. pabaiga
skirtumas	+ 456.3	-516.9	-61	nepasikeitė

Per 5 metų laikotarpį (nuo 2013 gruodžio 31d. iki 2018 gruodžio 31d.), praėjusį nuo GENP išleidimo 2014 m., faktinės išlaidos padidėjo 456 mln. Eurų. Per šį laikotarpį buvo atlikta didžioji dalis suplanuotų darbų, o būsimų kaštų prognozė buvo patikslinta atsižvelgiant į esamą situaciją, ko pasekoje prognozuojami suminiai EN programos kaštai sumažėjo 61 mln. Eurų ir 2018 m. vertinimu sieks 3 316 mln. Eurų (daugiau informacijos apie sąnaudų ir grafiko pokyčius pateikiama 4 skyriuje).

Iš esmės eksploatavimo nutraukimo veikla susideda iš įrangos išmontavimo, statinių nugriovimo ir atliekų tvarkymo darbų. Ignalinos AE atveju prisideda dar ir infrastruktūros, reikalingos tiek radioaktyviųjų atliekų tvarkymui, tiek pagalbinėms eksploatavimo nutraukimo veikloms, įrengimas. Sulig Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimu baigiama ir branduolinės energetikos programa Lietuvoje. Skirtingai nuo šalių su tęstinėmis branduolinės energetikos programomis, radioaktyviųjų atliekų sutvarkymui reikalinga infrastruktūra kuriama iš esmės vien tik šio BEO atliekoms sutvarkyti, o šios infrastruktūros kaštai sudaro reikšmingą dalį eksploatavimo nutraukimo programos kaštų. Esamos, kuriamos ir perspektyvinės infrastruktūros aprašymas pateikiamas 5 skyriuje „Esamos ir naujos infrastruktūros aprašymas“. Išmontavimo darbų aprašymas pateikiamas 7 skyriuje „Išmontavimas“, o atliekų tvarkymo veikla aprašoma 8 skyriuje „Atliekų tvarkymas“. 6 skyriuje „Radiologinis apibūdinimas“ aprašomi klausimai, susiję su specifine veikla, kurios rezultate galima prognozuoti radioaktyviųjų atliekų kiekius ir nutraukti radiacinę kontrolę tų atliekų ir statinių, kurių užterštumas neviršija kontroliuojamų lygių.

9 ir 10 skyriuose „Eksploatavimo nutraukimo sauga ir avarinė parengtis“ bei „Darbuotojų sauga“, pateikiama informacija, aktuali Valstybinei atominės energetikos saugos inspekcijai (VATESI).

² Faktinės išlaidos planavimo periodo pradžiai, t. y. 2013-12-31 ir 2018-12-31. Ši suma turi būti suprantama kaip buhalterinė vertė. Būsimos sąnaudos – tai ta suma, už kurią numatoma atlikti darbų ir įsigyti prekių bei paslaugų.

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	3 lapas iš 3
	SANTRAUKA	

11 skyrius „Eksplotavimo nutraukimą vykdanči organizacija“ skirtas tam, kad trumpai aprašyti VĮ Ignalinos AE kaip įmonę ir apžvelgti personalo poreikio bei jo prieinamumo klausimus. Kadangi veikla branduolinės energetikos srityje yra itin reglamentuota ir priklauso nuo reguliacinės aplinkos, į šį GENP leidimą pirmą kartą įtrauktas skyrius „Eksplotavimo nutraukimo licencijavimas“.

Lyginant su ankstesniu GENP leidimu šiame dokumente pateikiamas labiau struktūrizuotas, nuoseklus ir platesniam skaitytojų ratui suprantamas eksploatavimo nutraukimo veiklos aprašymas. Kadangi ši veikla vyksta jau beveik 20 metų, šis dokumentas iš dalies yra ataskaita, kuri aprašo kas buvo nuveikta, ir iš dalies planas, kuris remiasi darbų būkle 2018 m. ir projektuoja veiklos planus iki tol, kol bus pasiekti užsibrėžti tikslai.